

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра *соціальної роботи та реабілітації*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету _____ Інна САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри *соціальної
роботи та реабілітації*
Протокол № 5 від 9 травня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Соціально-психологічна
реабілітація» _____ Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Демченко І.І., д-р. пед. наук, проф.

м. Київ - 2023

Опис навчальної дисципліни
«Інклюзивна педагогіка»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	23 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Спеціальність	231 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма	«Соціально-психологічна реабілітація»	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	210	
Кількість кредитів ECTS	7	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	перший	перший
Семестр	перший	перший
Лекційні заняття	30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	45 год.	10 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	135 год.	190 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин: аудиторних самостійної роботи студента	5 год. 5 год.	-

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Інклюзивна педагогіка» є нормативною (цикл загальної підготовки), тому займає важливе місце в системі підготовки майбутніх соціальних працівників.

Мета курсу полягає у засвоєнні майбутніми фахівцями теоретичних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти та інклюзивних процесів у соціумі

Основними **завданнями** курсу є: формування усвідомленого розуміння основоположних засад впровадження інклюзивної соціальної політики та, зокрема, інклюзивної освіти; оволодіння знаннями щодо особливостей психофізичного розвитку та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами, моделями психолого-педагогічної корекції та реабілітації осіб з ООП; вироблення навичок організації доступного простору, інклюзивного освітнього середовища та командної роботи в процесі соціально-психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами та їх сімей.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

- **знати** теоретико-методологічні, нормативно-правові та методичні засади інклюзивної соціальної політики та інклюзивної освіти в Україні;
- **вміти** – створювати оптимальні умови соціального простору та інклюзивного освітнього середовища на засадах доступності, якості, рівності й співробітництва.

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальні компетентності:

1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 7).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення (СК 2).

2. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців (СК 9).

3. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства (СК 12).

4. Здатність організовувати спільну діяльність, ініціювати командування, сприяти згуртуванню та груповій мотивації, фасилітувати процеси прийняття групових рішень (ФК 9).

5. Здатність забезпечувати навчально-реабілітаційну роботу у дитячих реабілітаційних установах різних типів (СК 17).

Формування базових soft skills: креативність, робота в команді, емоційний інтелект, взаємодія з людьми, формування власної думки та прийняття рішень.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади інклюзивної соціальної політики

Тема 1. Інклюзивна соціальна політика. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.

Соціальна наука і практика (соціальна інклюзія – social inclusion соціальна робота – social work). Включення у соціум як окремих особистостей, так і соціальні групи, що втратили з ним зв'язок або – зв'язок є слабким та нестійким. Сприяння перетворенню зазначених осіб та груп із ОБ'ЄКТА соціальної допомоги на СУБ'ЄКТ діяльності у соціумі. Завданням соціальної інклюзії та соціальної роботи також є перетворення зазначеної категорії осіб з ОБ'ЄКТА соціальної допомоги на СУБ'ЄКТ життєтворчості. Соціальні категорії жителів України, які потребують підтримки (люди з інвалідністю, внутрішньо переселені особи (ВПО), люди літнього віку та ін.). Соціокультурне підґрунтя розвитку інклюзивної освіти. Інклюзія як соціальна концепція, яка передбачає гуманізацію суспільних відносин і дотримання прав осіб з обмеженими можливостями на якісну та доступну освіту. Історична ретроспектива інклюзії. Соціальна інтеграція. Функціональна інтеграція. Зворотна інтеграція. Спонтанна або неконтрольована інтеграція. Моделі інклюзивної освіти. Категоріальність осіб з особливими освітніми потребами. Основні принципи інклюзивної освіти.

Тема 2. Предмет, завдання та провідні категорії інклюзивної педагогіки

Предмет і завдання інклюзивної педагогіки та її міжпредметні зв'язки. Сутність понять «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання» та «інклюзивне виховання». Інклюзивна педагогіка як галузь педагогічного знання, в основі якого лежить дослідження теорії і практики спільного навчання й виховання осіб із різним рівнем психофізичного розвитку (легкими психічними і фізичними порушеннями, із затриманим, прискореним і типовим розвитком), а також соціально-вразливих і педагогічно занедбаних категорій, залучених до спільного навчально-виховного процесу в системах неперервної загальної та професійної освіти. Провідні категорії інклюзивної педагогіки. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП Система освіти. Система спеціальної освіти в Україні: вертикально-горизонтальна структура. Заклади дошкільної освіти для дітей з ООП. Заклади загальної середньої освіти для дітей з ООП. Навчально-реабілітаційні центри. Навчально-реабілітаційний центр. Загальна характеристика системи освітніх послуг для дітей з порушеннями розвитку у сфері управління Міністерства соціальної політики. Інклюзивно-ресурсний центр. Міжгалузєва підтримка дітей з ООП.

Тема 3. Інклюзія – стратегія міжнародного та національного законодавства

Загальна декларація прав людини. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти. Конвенція про права дитини. Всесвітня декларація про освіту для всіх. Саламанська декларація. Копенгагенська декларація та Дакарські рамки дій. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю і Факультативний протокол. Інчхонська декларація. Конституція України: ст. 21 «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах»; ст.53 «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти у державних і комунальних закладах освіти»; ст. 24 «рівність за ознаками раси,

кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного і соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовними та іншими ознаками». Закон України «Про освіту» (2017) як право на здобуття освіти громадянами України без будь-яких обмежень незалежно від стану здоров'я, відкритий характер закладів освіти, право батьків обирати для своєї дитини заклад освіти. Постанови Кабінету Міністрів України. Накази Міністерства освіти і науки України.

Тема 4. Зарубіжний досвід соціальної інклюзії та інклюзивної освіти

Впровадження інклюзивної освіти в США: передумови, нормативно-правове забезпечення. Досвід впровадження інклюзивної освіти в Італійській Республіці. Впровадження інклюзивної освіти: досвід Республіки Австрії. Інклюзивна освіта в Королівстві Бельгії: принципи та мережа закладів. Досвід впровадження інклюзивної освіти у Королівстві Нідерланди. Навчання дітей з особливими освітніми потребами у Королівстві Швеції. Впровадження інклюзивної освіти: досвід Федеративної Республіки Німеччини. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти у Королівстві Норвегії. Досвід впровадження інклюзивної освіти у Фінляндській Республіці та інших країнах. Особливості інклюзивного навчання в країнах ближнього зарубіжжя.

Тема 5. Розумне пристосування та універсальний дизайн як шлях запобігання дискримінації за різними ознаками

Концепція розумного пристосування. Досвід країн Північної Америки та країн Західної Європи, які впродовж останніх 50 років поступово формували відповідну практику захисту від дискримінації за допомогою розумного пристосування за багатьма ознаками, а також рішення Європейського суду з прав людини, що безпосередньо стосувались розумного пристосування. Аналіз українського законодавства щодо принципу недискримінації та використання розумного пристосування задля запобігання дискримінації людей з іншими ознаками. Практичне розуміння розумного пристосування, розробки індивідуальних рішень щодо різних ознак та у різних сферах суспільного життя. Критерії розумного пристосування та ситуації застосування розумного пристосування задля запобігання дискримінації. Універсальний дизайн як безбар'єрне освітнє середовище. Освітнє середовище як невід'ємна характеристика будь-якого закладу освіти. Особливості інклюзивного освітнього середовища. Проектування та моделювання освітнього середовища для дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.

Тема 6. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП

Система освіти. Система спеціальної освіти в Україні: вертикально-горизонтальна структура. Заклади дошкільної освіти для дітей з ООП. Заклади загальної середньої освіти для дітей з ООП. Навчально-реабілітаційні центри. Загальна характеристика системи освітніх послуг для дітей з порушеннями розвитку у сфері управління Міністерства соціальної політики. Інклюзивно-ресурсний центр. Міжгалузева підтримка дітей з ООП

Тема 7. Інклюзивна культура: рівний доступ до можливостей зростання

Інклюзивні цінності. Принципи інклюзивної культури. Інклюзивна культура забезпечує рівний доступ до можливостей зростання. Інклюзивна культура винагороджує талант і наполегливу працю. Інклюзивна культура запрошує до участі людей з обмеженими можливостями. Інклюзивна культура визнає, що найняття співробітників з обмеженими можливостями корисний для бізнесу. Інклюзивний розвиток. Мета інклюзивного розвитку – створити сприятливе середовище для рівного доступу до можливостей, приділяючи особливу увагу найбільш вразливим і ізольованим групам населення. Культурні проєкти про інклюзивні програми (<https://creativeeurope.in.ua/posts/inclusion-in-cultural-projects>).

Модуль 2. Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії

Тема 8. Особи з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку

Основні етапи розвитку дитини. Зміни та модифікації у вікових періодах розвитку дитини. Міжнародні класифікації, що описують різні аспекти здоров'я осіб. Діти з особливими освітніми потребами. Категорії дітей залежно від типу порушення: з порушеннями слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом); з порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором); з порушеннями інтелекту (розумово відсталі, із затримкою психічного розвитку); з мовленнєвими порушеннями; з порушеннями опорно-рухового апарату; зі складною структурою порушень (розумово відсталі сліпі чи глухі; сліпоглухонімі та ін.); з емоційно-вольовими порушеннями та дітей з аутизмом.

Тема 9. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Завдання та склад команди психолого-педагогічного супроводу. Організація роботи команди психолого- педагогічного супроводу. Асистент учителя як учасник освітнього процесу. Асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини. Батьки дитини з особливими освітніми потребами як активні учасники освітнього процесу. Сутність корекційно-розвиткового компоненту освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту. Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Етапи складання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП: I етап – вивчення потенційних можливостей і потреб учня; II етап – розробка індивідуальної програми розвитку. Планування роботи КППС щодо складання ІПР учня з ООП. Індивідуальний навчальний план як документ. Індивідуальна навчальна програм. Реалізація індивідуальної програми розвитку. Моніторинг реалізації індивідуальної програми розвитку, перегляд та внесення змін. Сутність поняття «додаткові освітні послуги». Методичні аспекти надання корекційно-розвиткових послуг.

Тема 10. Послуга «Раннє втручання» як міждисциплінарна сімейноцентрована система допомоги дітям з особливостями розвитку перших років життя

Послуга «Раннє втручання» як психолого-педагогічна та медико-соціальна допомога родинам з дітьми віком від народження до 4 років, які мають порушення психічного та фізичного розвитку (у тому числі інвалідність) і мають особливі освітні потреби. Відділення «Служба раннього втручання» Центру соціальної підтримки дітей та сімей та послуги. Принципи та послідовність здійснення раннього втручання. Методичні рекомендації щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя

Тема 11. Організація і зміст соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами

Загальні положення та визначення ключових термінів. Комплексне обстеження дитини з інвалідністю в умовах реабілітаційного закладу. Заходи із соціальної реабілітації дітей з ООП. Організація психологічної реабілітації особливих дітей в умовах центру соціальної реабілітації дітей з інвалідністю. Організація педагогічної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами

Тема 12. Корекційно-реабілітаційні технології в системі соціально-педагогічної роботи з дітьми з ООП

Методика Марії Монтесорі. Педагогічні технології Р. Штейнера – Вальдорфська педагогіка. Теорія розвитку творчої особистості (ТРТО) Г. Альтшуллера. Методики Азарських. Кондуктивна педагогіка Андреша Петьо. Технології раннього навчання Глена Домана. Методика раннього втручання Нікітіних. Методика раннього навчання М. Зайцева. Арт-терапевтичні методики у соціально-психологічній реабілітаційній практиці з дітьми з ООП.

Тема 13. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти

Інклюзія студента з інвалідністю в інтегроване освітнє середовище. Супровід студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти. Робота психолога зі студентами з особливими потребами. Соціальний театр як форма самореалізації та соціалізації студентів з особливими освітніми потребами. Активні форми роботи практичного психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання.

Тема 14. Методи соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій

Соціальна реабілітація: групова та індивідуальна робота з членами сімей військовослужбовців, спрямована на підготовку до повернення звільненої з військової або спеціальної служби особи в сім'ю та суспільство; аналіз актуальної

ситуації, визначення актуальних соціальних та особистісних потреб отримувача, психологічну діагностику та оформлення у разі потреби картки психологічного супроводу; зустрічі із представниками ветеранських груп підтримки та взаємодопомоги, робота за принципом «рівний – рівному»; соціально-психологічна просвіта та залучення до участі в реабілітаційних заходах, мотивування на роботу з надавачем; групова робота та індивідуальне консультування з метою стабілізації психічного стану отримувача, формування в нього навичок самодопомоги та основ здорового способу життя; інформування отримувача щодо його прав і можливостей та роз'яснення їх змісту. Психологічна реабілітація: групові заняття, тренінги – спрямовані на усунення неврозів з порушенням труднощів у міжособистісному спілкуванні та соціальної адаптації; індивідуальна програма терапії – спрямована на відновлення деформованої психіки пацієнтів і використовує роботу з образами в стані крайнього розслаблення; психологічний супровід – комплекс психологічних та організаційних заходів, спрямованих на моніторинг психічного стану особи, реагування на її потреби в психологічній допомозі та психологічних послугах.

Тема 15. Інклюзивний туризм як вид реабілітації осіб з ООП

Історія рекреації для осіб з інвалідністю в світі та Україні. Правова основа розвитку інклюзивного туризму в Україні. Інклюзивний туризм як вид рекреаційного туризму для людей з обмеженими фізичними можливостями. Особливості інклюзивного туризму як одного з видів реабілітації осіб з інвалідністю. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України

3. Структура навчальної дисципліни «Інклюзивна педагогіка»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади інклюзивної соціальної політики													
Тема 1. Інклюзивна соціальна політика. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою	14	2	2			10	14	2				12	
Тема 2. Предмет, завдання та провідні категорії інклюзивної педагогіки. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП	14	2	2			10	14	2				12	
Тема 3. Інклюзія – стратегія міжнародного та національного законодавства	14	2	2			10	14					14	
Тема 4. Зарубіжний досвід соціальної інклюзії та інклюзивної освіти	14	2	2			10	14		2			12	
Тема 5. Розумне пристосування та універсальний дизайн як шлях запобігання дискримінації за різними ознаками	14	2	2			10	14					14	
Тема 6. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП	14	2	2			10	14					14	
Тема 7. Інклюзивна культура: рівний доступ до можливостей зростання	14	2	2			12	14		2			14	
Разом за модулем 1	98	14	14			72	98	4	4			92	
Модуль 2. Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії													
Тема 8. Особи з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку	12	2	2			8	12					12	
Тема 9. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами	12	2	2			8	12	2				10	
Тема 10. Послуга «Раннє втручання» як міждисциплінарна сімейноцентрована система допомоги дітям з особливостями розвитку перших років життя	12	2	2			8	12					12	
Тема 11. Організація і зміст соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами	12	2	2			8	12		2			10	
Тема 12. Корекційно-реабілітаційні технології в системі соціально-педагогічної роботи з дітьми з ООП	12	2	2			8	12					12	
Тема 13. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти	16	2	7			7	16	2				14	
Тема 14. Методи соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій	18	2	7			9	18	2	2			14	
Тема 15. Інклюзивний туризм як вид реабілітації осіб з ООП	18	2	7			7	16		2			14	
Разом за модулем 2	112	16	31			63	112	6	6			98	
Усього годин	210	30	45			135	210	10	10			190	

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Інклюзивна соціальна політика. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою	2
2	Тема 2. Предмет, завдання та провідні категорії інклюзивної педагогіки. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП	2
3	Тема 3. Інклюзія – стратегія міжнародного та національного законодавства	2
4	Тема 4. Зарубіжний досвід соціальної інклюзії та інклюзивної освіти	2
5	Тема 5. Розумне пристосування та універсальний дизайн як шлях запобігання дискримінації за різними ознаками	2
6	Тема 6. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП	2
7	Тема 7. Інклюзивна культура: рівний доступ до можливостей	2
8	Тема 8. Особи з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку	2
9	Тема 9. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами	2
10	Тема 10. Послуга «Раннє втручання» як міждисциплінарна сімейноцентрована система допомоги дітям з особливостями	2
11	Тема 11. Організація і зміст соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами	2
12	Тема 12. Корекційно-реабілітаційні технології в системі соціально-педагогічної роботи з дітьми з ООП	2
13	Тема 13. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти	7
14	Тема 14. Методи соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій	7
15	Тема 15. Інклюзивний туризм як вид реабілітації осіб з ООП	7

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	—

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	—

6. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Інклюзія, як процес в українському суспільстві	10
2	Тема 2. Предмет, завдання та провідні категорії інклюзивної педагогіки. Характеристика мережі закладів освіти для осіб з ООП	10
3	Тема 3. Міжнародна політика у сфері інклюзії та концепції соціальної якості (Social Quality)	10
4	Тема 4. Соціальна політика інклюзії: світовий досвід і особливості реалізації в Україні	10
5	Тема 5. Розумне пристосування» для людей з інвалідністю	10
6	Тема 6. Інклюзивне навчання як шлях до самореалізації особи з ООП	10
7	Тема 7. Інклюзивна культура: полікультурний аспект	12
8	Тема 8. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів). Рівні підтримки.	12
9	Тема 9. Партнерство в інклюзії: складові успішної роботи команди супроводу осіб з ООП	12
10	Тема 10. Раннє втручання – допомога дітям та зміцнення потенціалу сім'ї	12
11	Тема 11. Комплексний підхід до процесу реабілітації дітей з особливими освітніми потребами	12
12	Тема 12. Практичні аспекти реабілітації дітей та молоді з інвалідністю	12
13	Тема 13. Інноваційні підходи в реабілітації студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти	7
14	Тема 14. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах російсько-української війни	9
15	Тема 15. Інклюзивний соціально-реабілітаційний туризм: практики впровадження.	7

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ОС «Магістр» Спеціальність 231 «Соціальна робота»	Кафедра соціальної роботи та реабілітації 2023-2024 навч. рік	Комплексна контрольна робота № 4 з дисципліни «Інклюзивна педагогіка»	Затверджую Зав. кафедри (підпис) <i>Сопівник І.В.</i> 2023 р.
--	--	--	--

Екзаменаційні запитання

1. Назвіть основні принципи інклюзивної освіти

2. Коротко схарактеризуйте етапи еволюції ставлення суспільства та держави до осіб з

Тестові завдання

1. Дайте визначення поняття «інклюзія» - а) процес збільшення ступеня участі всіх людей у соціальному житті; б) процес включення дітей-інвалідів у громадську діяльність; в) процес навчання і виховання усіх громадян; г) це процес між людських відносин дорослого населення.

2. Інклюзивна освіта – це....

3. У чому полягає ідеологія інклюзивної освіти: а) надання рівних прав участі у громадському житті всім людям; б) надання матеріальної допомоги людям з особливими потребами; в) залучення осіб з особливими освітніми потребами до різного роду заходів; г) виключення дискримінації, спеціальні умови для людей з особливими потребами.

4. Оберіть правильну відповідь, яка визначатиме мету і завдання інклюзивної освіти в Україні: а) залучення дітей з особливими потребами в освітній простір; б) навчання дітей з особливими потребами в спеціалізованих закладах; в) підтримка фізичного здоров'я таких дітей; г) створення спеціалізованих закладів закритого типу для дітей з інвалідністю.

5. Функції навчання інклюзивної педагогіки: а) освітня і корекційна; б) освітня, виховна і корекційна; в) освітня, виховна, розвивальна; г) освітня, виховна, розвивальна і корекційна.

6. Психолого-педагогічний консиліум це ...

7. Склад команди психолого-педагогічного супроводу: а) директор, психолог, учителі лікар; б) директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель (класний керівник), учитель-предметник, асистент учителя, психолог, соціальний педагог, учитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), вчитель-реабілітолог і батьки або законні представники дитини з ООП та інші; в) директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель (класний керівник), учитель-предметник, асистент учителя, психолог, соціальний педагог ; г) немає жодної правильної відповіді;

8. Необхідною умовою успішної роботи команди психолого-педагогічного супроводу особи з ООП є налагодження взаємодії з ....

9. Додаткові освітні послуги – це

10. Заключним етапом розроблення ППР є...

7. Методи навчання

Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни зумовлено задоволенням освітніх потреб здобувачів, їхньою активністю, самостійністю, творчістю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються такі організаційні форми і методи:

– проведення навчальних лекцій, семінарів із застосуванням наочних методів (демонстрація, візуалізація, ілюстрація, презентація на паперових носіях чи мультимедійним комплексом у стаціонарному чи дистанційному форматі);

– застосування у час лекційних занять інтерактивних методик навчання, зокрема «мозковий штурм», «синтез думок», «суспільний проект», «коло ідей», «аналіз ситуації» тощо;

– проведення практичних занять у формі прес-конференції, брифінгів, круглих столів, конкурсів з використанням методів інтерактивного навчання «Мозковий штурм», «Коло ідей», «Робота в малих групах», «Тренінг» аналіз конкретних ситуацій, ігри-тренування конкретних соціальних навичок, ігри з прихованими цілями сторін, ігри-дилеми тощо.

8. Методи контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти, згідно з Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації (Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnennyam_2021_dlya_saytu.pdf).

Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення в навчально-пізнавальній діяльності студентів і про ефективність праці викладача. застосовують такі форми контролю: усне, письмове, комбіноване, експрес-опитування (письмові відповіді на питання, виконання репродуктивних, творчих, пошукових тощо завдань; тестовий контроль та ін.); екзамен.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

На вивчення 1 модуля відведено 2 кредит ECTS.

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи RHP (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$RHP = 0,7 \cdot (R3M(1) \cdot 1 + R3M(2) \cdot 1 + R3M(3) \cdot 1) + R_{Дис} \text{ де } R(1)3M, R(2)3M,$$

R(3)ЗМ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою; КДИС – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2					
0-100 балів	0-100 балів					
ПЗ 1 - 5	ПЗ 6 - 5					
ПЗ 2 - 5	ПЗ 7 - 5					
ПЗ 3 - 5	ПЗ 8 - 5					
ПЗ 4 - 5	ПЗ 9 - 5					
ПЗ 5 - 5	ПЗ 10 - 5					
		0-70	0-20	0-5	0-25	0-100
СР 1 - 2	СР 6 - 2					
СР 2 - 2	СР 7 - 2					
СР 3 - 2	СР 8 - 2					
СР 4 - 2	СР 9 - 2					
СР 5 - 2	СР 10 - 2					
Тест 1 - 30	Тест 2 - 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу за:

- отримання диплому I-го, II-го чи III-го ступеню переможця наукової олімпіади (конкурсу) навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;
- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для

здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від’ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається здобувачам освіти за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань здобувачів освіти з дисципліни.

Рейтинг штрафний РШТР не перевищує 5 балів і віднімається від РНР. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів освіти, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо. Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів. Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів. Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи РНР (до 70 балів): $RДИС = RНР + RАТ$ Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки майбутнього фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота.

2. Підручники та навчальні посібники.

3. Плани лекційних і практичних занять.

4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.

5. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.

6. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).

7. Методичні матеріали щодо виконання завдань для заочної форми навчання.

8. Перелік питань до екзамену. Екзаменаційні білети.

9. Ресурсне забезпечення дистанційного навчання: платформа «Навчально-інформаційний портал НУБіП України» (<https://elearn.nubip.edu.ua/>); Zoom:

<https://us04web.zoom.us>

11. Рекомендована література

Основна література:

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.

2. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / упорядники: Софій Наталія Зіновіївна, Найда Юлія Михайлівна. Київ: 2019. 59 с.

3. Інформаційний посібник «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА», 2018, МОН. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf>

4. Інформаційний посібник «Новий освітній простір. БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ». URL: 01.03.2019 <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>

5. Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник, Київ, 2018, МОН, ВБО Український фонд «Благополуччя дітей». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf>

6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2017, 164 с.

7. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. - Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

8. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. 235 с.

9. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. 265 с.

10. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник / Миронова С.П. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

11. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

12. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

13. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О. Федоренко, О. Мартинчук, Н. Софій, Г. Лук'янова, О. Кошіль, Т. Симоненко, Л. Байда, Ю. Найда. К.: ФОП Парашин, 2020. 122 с.

14. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід: Методичний посібник., Київ, 2019, МОН, ДНУ «ІМЗО», ГО «Ла Страда-Україна», Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11->

[25-protydiy-bullying.pdf](#)

15. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти «Абетка для директора», ДСЯО України, 2020, Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf

16. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: нач.-метод. посіб. / Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М.І. Черкаси: КНЗ "ЧОПООП ЧОР", 2020. 80 с.

17. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «Рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладі освіти»: Навчально-методичний посібник., Київ, 2018, МОН, НАПН України, УНМЦ ППСР, ДНУ «ІМЗО», ГО «Ла Страда-Україна», Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) за фінансової підтримки Європейського Союзу. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/porozuminnyala-stradametodposibniksayt.pdf>

18. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ: ЦУЛ. 2017. 248 с.

Додаткова література:

1. Волгіна О. М. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці: посібник / О. М. Волгіна, О. Л. Іванова ; ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». Київ: Ваіте, 2018. 36 с.

2. Інвалідність і здоров'я: як покращити послуги для жінок з інвалідністю в сфері охорони здоров'я : практичний посібник. / за ред. О. Красюкової-Еннс ; Корпорація Інститут досліджень та тренінгів. Київ: ТОВ «Видавничий дім "Плеяди"», 2017. 64 с.

3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю / Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2017. 64 с.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

5. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти «Абетка для директора», ДСЯО України, 2020, Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf

12. Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Інклюзивна освіта. Видання. URL : http://ussf.kiev.ua/ieeditions/?page_nom

2. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка

Національної академії педагогічних наук України. Видання інституту. URL : http://ispukr.org.ua/?page_id=351

3. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. Медіатека. Видання. Статті. URL : http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=196

4. Ресурси. Державний сектор:

[Міністерство освіти і науки України](#)

[Сайт Міністерство охорони здоров'я України](#)

[Міністерство соціальної політики України](#)

[Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка](#)

[Національної академії педагогічних наук України](#)

[Сайт Департаменту освіти і науки Виконавчого органу Київської міської ради \(Київської міської державної адміністрації\)](#)

5. Громадські організації:

[Національна асамблея людей з інвалідністю України](#)

[Всеукраїнська благодійна організація Даун Синдром](#)

[Громадська організація «Соціальна синергія»](#)

[Іпотерапевтичний центр «Спіріт»](#)

[Карта реабілітаційних закладів України](#)

[Аутизм в Україні](#)

6. Канал на YouTube [«Школа інклюзивної освіти: Інклюзія від А до Я»](#)